

שיחה לעם

רעיון תמציתי לפרשת השבוע - מהרבי מליובאוויטש

הנצחה לשם הכפשה

שהיא מוזכרת בתורה - בוודאי שמעבדת את ערכה ביחס **לאותו אדם** - "ודאי נתבטלה"⁸.

בדומה כך ניתן להסביר מדוע פרשה שלמה בתורה מכונה בשם של רשע:

הזכרת שמו של בלק בתורה אינה באה להנציחו או לכבדו, אלא להיפך - שמו מוזכר לדיראון-עולם. בלק שכר את בלעם כדי לפגוע בעם ישראל, אולם בסופו של דבר, לא זו בלבד שלא הרע לעם ישראל, אלא אף הרעיף עליהם שפע של ברכות, עד לברכות על זמן הגאולה - "אחרית הימים".

יוצא, שכלל לא מכבדים ומנציחים את בלק. על-ידי כינוי הפרשה בשם בלק - מתעצם הגנאי בשמו ו**ריקבון** בכל מציאותו (בהתאם לדרישה של "שם רשעים ירקב"). אין לך לעג וקלס גדול מזה!

במילים אחרות: בלק אינו מתענג ואינו שבע-רצון מהזכרתו בתור 'הכותרת של הפרשה'; שכן, כל מי שקורא את כל הסיפור מבחין לאלתר ב**כישלונו ואי הצלחתו** בכל מזימותיו נוכח ישראל⁹. לא זו בלבד שלא הצליח להנחית קללות על עם ישראל, אלא, שהוסיף למעוד בכך שבאו על-ידו ברכות נעלות ביותר לישראל. הווי אומר: הזכרת שמו של בלק אינה מעידה על אף קורטוב של הצלחה אלא על כישלון מוחץ.

מסיפור זה ניתן ללמוד על חשיבותה של היוזמה על-פני העשייה בפועל: בלק לא הוציא מפיו שום קללה אלא רק **תכנון ויעץ** לבלעם לקלל את ישראל, ולמרות זאת שמו הוכתם והוא זה שנשא בקלון (ולא בלעם שבא לקלל)¹⁰. בצורה כזו ניתן ללמוד גם בפן החיובי: עצם התמיכה והיוזמה בפרויקט רצוי וחיובי - הוא כשלעצמו דבר נעלה ומיוחד עד למאוד, על-אף שלא נוטלים חלק בעשייה בפועל.

(על-פי לקוטישיחות חלק כג שיחה א)

⁸ כלומר: העבודה-זרה מתבטלת אך ורק בנוגע לאדם (ה'גברא') שמזכיר את שמה, אך לא שהיא מצד עצמה (ה'חפצא') מתבטלת.

⁹ דוגמה לכך ניתן להביא מפרסום אישיות ציבורית בעיתון, שעל-אף הזכרת שמו של אותו אדם ב'כותרת ראשית' - אין הדבר מהווה שום הוכחה על גדולתו וחשיבותו של האיש; הלא ייתכן שהכתבה עוסקת בהכפשת שמו!

¹⁰ ראה שיחת שבת פרשת בלק תשל"ג סעיף ג' (הערה 57 בגוף השיחה).

דועים דברי חז"ל על הפסוק "שם רשעים ירקב"¹ שאין ליהודי לקרוא לבנו שם של רשע, במטרה להשכיח את שמו ולמחות את זכרו מהעולם².

לפי זה עולה השאלה בנוגע לשמה של הפרשה: כיצד מנציחה התורה את בלק, רשע מאין כמוהו³, וקוראת פרשה שלמה על-שמו? מן הראוי היה למחוק את שמו מהתודעה, ובטח ובוודאי שלא לתת לו חשיבות בקריאת הפרשה על-שמו⁴!

דבר דומה לכך מצינו בנוגע להזכרת שם של עבודה-זרה:

ככלל, התורה אוסרת להזכיר עבודה-זרה בשמה, כדברי הפסוק⁵ "ושם אלוקים אחרים לא תזכירו". יוצא מכלל זה עבודה-זרה ששמה מוזכר בתורה שאין כל איסור להזכירה. נימק זאת בעל ה'יראים'⁶ וכתב: "כיוון שהתורה הזכירה [את שמה] - ודאי נתבטלה", ולכן מותר לאדם להזכיר את שמה.

ולכאורה דבריו תמוהים, שכן, מצינו עבודה-זרה **שלא התבטלה** חרף הזכרתה בתורה, כ'בעל פעור' המופיע בפרשתנו⁷; וכיצד אפשר לומר שמשום שהתורה הזכירה את שמה - "ודאי נתבטלה"?

בהכרח לומר, שהסיבה לאיסור הזכרת שם של עבודה-זרה היא מפני שבהזכרתה נותן האדם ביטוי וממשות לעבודה-זרה. אולם כאשר התורה כותבת שם של עבודה-זרה, היא מגלה את אפסיותה והשקר שבה. וכשיהודי מזכיר שם של עבודה-זרה בנימת זלזול כפי

¹ פרק י' פסוק ז'.

² ובלשון הגמרא "לא מסקינן בשמייהו (של הרשעים) - מסכת יומא דף ל"ח עמוד ב'.

³ שהיה - כדברי חז"ל - שונא לישראל יותר מכל השונאים (מדרש תנחומא פרשתנו פרק ב').

⁴ ואמנם פרשה קודמת נקראת בשם 'קורח', אך הבדל גדול ביניהם. נוסף על-כך שקורח היה יהודי, הוא אף עשה תשובה; ובמיוחד לאור המבואר בדרושי חסידות על גודל מעלתו של קורח (ראה לקוטישיחות חלק כ"ח אות ח' ובמצוין שם).

⁵ שמות פרק כ"ג פסוק י"ג.

⁶ על תרי"ג מצוות (המחבר: רבי אליעזר ממיץ) - סימן ע"ה.

⁷ ראה מסכת סנהדרין דף ס' עמוד ב' במשנה, ובהמשך - דף ס"ד עמוד א'.